

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปขั้นตอน
การวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. สมมติฐานของการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปผลการวิจัย
6. อภิปรายผล
7. ข้อเสนอแนะ

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1 เพื่อศึกษาปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ทั้งโดยรวมและรายด้าน

1.2 เพื่อเปรียบเทียบระดับปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำแนกตามขนาดของ
โรงเรียนทั้งโดยรวมและรายด้าน

1.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ปัญหการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของ
ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1

2. สมมติฐานของการวิจัย

ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีขนาดของ
โรงเรียนต่างกัน แตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้าน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 326 คน จาก 326 โรงเรียน โดยแยกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 260 คน ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 66 คน รวม 326 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. 2548 : 1 - 13)

3.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากนั้นกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 43) ได้กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 36 คน และผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 141 คน รวมทั้งสิ้น 177 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามระดับปัญหาการพัฒนาลักษณะต้องถื่น แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามขนาดของ โรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับปัญหาการพัฒนาลักษณะต้องถื่นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert Five Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 46 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open ended questionnaire) เกี่ยวกับการแก้ปัญหาคการพัฒนาหลักสูตรต้องถื่น เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อแปลผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดโรงเรียน วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ

2. ระดับปัญหาการบริหารหลักสูตรต้องถื่นตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์ โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. เปรียบเทียบระดับปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน โดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียนทั้งโดยรวมและรายด้าน โดยใช้สถิติ t - test แบบ Independent Samples ใช้นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการแก้ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ใช้วิธีการหาความถี่ แล้วคิดเป็นร้อยละ

5. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 สรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และ ด้านการประเมินผลหลักสูตร ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏผลดังนี้

1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมาเป็นที่ปรึกษา การจัดประชุมชี้แจงนักเรียน ผู้ปกครองเกี่ยวกับแผนการหรือโครงการพัฒนาหลักสูตร และการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร ตามลำดับ

1.2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การประเมินผลการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้เป็นระยะ การนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขกระบวนการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ และการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ ตามลำดับ

1.3 ด้านการประเมินผลหลักสูตร พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การประเมินสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับความสอดคล้องด้านเศรษฐกิจ สังคม และทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น การแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น และ การประเมินกระบวนการเกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาหลักสูตร

ท้องถิ่น, การประเมินผลเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักเรียนผ่านกระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่น ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบระดับปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกัน

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การเชิญ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมาเป็นที่ปรึกษา การจัดประชุมชี้แจงนักเรียน ผู้ปกครองเกี่ยวกับแผนการหรือโครงการพัฒนาหลักสูตร และการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร ตามลำดับ

2.2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การประเมินผลการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้เป็นระยะ การนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขกระบวนการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ และการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ ตามลำดับ

2.3 ด้านการประเมินผลหลักสูตร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การประเมินสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับความสอดคล้องด้านเศรษฐกิจ สังคม และทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น การแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น และการประเมินกระบวนการเกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น , การประเมินผลเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนผ่านกระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่น ตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนะความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา เกี่ยวกับการแก้ปัญหาการพัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่น ปราบกฏผลดังนี้

3.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีข้อเสนอแนะ คือ ควรจัดอบรม สัมมนาให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการใช้และพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการบริหารอย่างจริงจัง ควรมีการระดมทุนสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น ให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบเป็นระยะ ตามลำดับ

3.2 ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ มีข้อเสนอแนะ คือ ควรส่งเสริมให้มีการนำสื่อวัสดุ อุปกรณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่น มาประกอบการดำเนินการใช้หลักสูตรท้องถิ่น ควรจัดทำแผนการสอนให้ครอบคลุมเนื้อหาและโครงสร้างที่กำหนดไว้ในหลักสูตรท้องถิ่น และควรจัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรท้องถิ่นให้ชุมชน ผู้ปกครองและนักเรียนทราบ ตามลำดับ

3.3 ด้านการประเมินผลหลักสูตร มีข้อเสนอแนะ คือ ควรเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น ควรมีการประเมินผลเพื่อปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรท้องถิ่นเป็นระยะควรรายงานและเผยแพร่ผลการประเมินหลักสูตรท้องถิ่นให้หน่วยงานต้นสังกัด และผู้เกี่ยวข้องทราบเป็นระยะ และควรมีแผนการดำเนินงานหรือ โครงการประเมินหลักสูตรท้องถิ่นไว้อย่างชัดเจน ตามลำดับ

6. อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีประเด็นน่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน มีปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากว่าผู้บริหารสถานศึกษาของแต่ละสถานศึกษานั้นถึงแม้จะมีบทบาทในด้านการเป็นผู้ดำเนินการบริหารจัดการงานด้านต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ มากที่สุด แต่ด้วยความที่การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนั้น ผู้บริหารบางคนอาจไม่ได้ประสานงานกับชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน หรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในอันที่จะดึงเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ อย่าง เป็นระบบ และต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะสถานศึกษาแต่ละแห่งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยส่วนมากแล้วจะตั้งอยู่ตามชนบท และประชาชนส่วนใหญ่ต่างก็ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำให้การประสานงานเกี่ยวกับการจัดทำหรือการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนค่อนข้างจะลำบาก บางโอกาสสถานอาจตัดสินใจดำเนินการเองตามเห็นสมควร โดยขอความเห็นชอบผ่านคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จึงทำให้ผลการศึกษาปัญหาการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิमित ต่อจีณะ (2544 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง

การศึกษาปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพังงา ที่พบว่า ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพังงา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ อุบล ชมประสพ (2541 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา ที่พบว่า มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และ สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ เสริมศักดิ์ ช่วยอุปการ(2540 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ที่พบว่า มีการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร เนื่องจากว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนั้นเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือกันระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ที่ต้องมีการระดมความคิดและจัดเตรียมความพร้อมในการดำเนินงาน ดังที่ สงัด อุทรานันท์ (2542 : 311) กล่าวไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นก่อนนำไปใช้ต้องมีการวิเคราะห์และทดลองใช้เสียก่อน เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ให้มีคุณภาพในการนำไปใช้จริง ถึงแม้ว่าจะมีการนำไปใช้จริงแล้วก็ตาม แต่ยังคงมีการวิจัยประเมินผลอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งมีการนิเทศ ติดตาม อย่างสม่ำเสมอ แต่ด้วยความที่ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่นั้นมีภารกิจที่ต้องบริหารจัดการมากมาย จึงอาจทำให้การประสานงานกับบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นนั้นไม่ได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเท่าที่ควร จึงทำให้ผลการศึกษาปัญหา การบริหารหลักสูตรท้องถิ่นตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนขนาดใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิจิตร ประสพศรี (2543 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำพูน ที่พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ มีการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ อภิชาติ เจริญชัย (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ที่พบว่า การบริหารหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง

3. ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ย สูงที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร เนื่องจากว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนขนาดเล็ก ถึงแม้จะมีจุดมุ่งหมายอยู่ที่ประสิทธิภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่ด้วยความที่โรงเรียนขนาดเล็กนั้น ก่อนข้างจะมีข้อจำกัดในด้านความพร้อมหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นบุคลากร ที่บางโรงเรียนนั้นมีบุคลากรเพียง 3-4 คน ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาถึงแม้จะมีหน้าที่โดยตรงคือการบริหารจัดการภายในโรงเรียนให้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ต้องรับหน้าที่เป็นครูผู้สอนอีกคน นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดทางด้านงบประมาณที่จะนำมาใช้ในการบริหารจัดการที่อาจไม่เพียงพอต่อการดำเนินการ ส่งผลให้การดำเนินงานเกิดความล่าช้าและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก มีความคิดเห็นต่อการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เสริมศักดิ์ ชั่วอุปกาล (2540 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน ในโครงการปฏิรูปการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ที่พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทองปอน วิชาชัย (2543 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมุกดาหารที่พบว่า การพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ อนุชา สูดประเสริฐ (2541 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นตามทัศนะของผู้บริหารและครูวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย ที่พบว่า ผู้บริหารและครูวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก มีความคิดเห็นว่า ปัญหาการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง

4. ผลการเปรียบเทียบระดับปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากว่า ความแตกต่างในด้านต่าง ๆ ระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่ กับ โรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งในด้านการพัฒนาหลักสูตร การดำเนินการใช้หลักสูตร และการประเมินผลหลักสูตร ซึ่งภารกิจต่าง ๆ เหล่านี้ ถึงแม้ผู้บริหารสถานศึกษาจะมีบทบาทและหน้าที่โดยตรงในอันที่จะบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด แต่ด้วยความที่โรงเรียน

ทั้งสองขนาดนั้นมีระบบการดำเนินงานที่แตกต่างกันออกไป อันเนื่องมาจากเหตุผลด้านความพร้อม ทั้งบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมไปถึงระบบการบริหารจัดการ ซึ่งโรงเรียนขนาดใหญ่ นั้นย่อมจะมีความพร้อมมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่ และผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก มีความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เสริมศักดิ์ ช่วยอุปการ (2540 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ เมื่อเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ คำดี จันทะเกษ (2546 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย เมื่อเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทองปอน วิชาชัย (2543 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมุกดาหาร เมื่อเปรียบเทียบระดับการดำเนินงาน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการแก้ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ด้านการพัฒนาหลักสูตรที่มีความดีสูงที่สุด คือ ควรจัดอบรม สัมมนา ให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการใช้และพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่า การที่จะพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ และตรงตามมาตรฐานการศึกษานั้น ต้องคำนึงถึงผู้ที่มีหน้าที่ในการนำเอาหลักสูตรไปใช้เสมอ ซึ่งบุคคลที่ถือว่ามีความเหมาะสมที่สุดคนหนึ่งคือ ครูผู้สอน ในฐานะผู้อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียน และจะเป็นผู้นำเอาหลักสูตรนั้น ไปใช้จริง ซึ่งจะบอกได้ว่า หลักสูตรท้องถิ่นที่เกิดจากการดำเนินการจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่าย นั้นเมื่อนำมาใช้กับนักเรียนแล้ว นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้มากน้อยเพียงใด หรือหลักสูตรนั้นสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นมากเพียงใด ดังนั้นจึงจำเป็นต้องส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้รับการอบรม สัมมนา เกี่ยวกับการใช้และการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอย่างชำนาญ เพื่อประโยชน์ในอันที่จะนำไปใช้ประกอบการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพแก่นักเรียน สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ สุชาติ บุญฤทธิ์ (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการใช้หลักสูตรท้องถิ่นของจังหวัดแม่ฮ่องสอน และได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นว่า ควรเสริมความรู้ให้กับบุคลากรในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

ท้องถิ่น และดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ สุพิศม์ สมศรี (2541 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยเรื่องการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น และได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ควรจัดการสัมมนาให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการใช้และการพัฒนาหลักสูตร

ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ข้อเสนอแนะที่มีความดีสูงที่สุด คือ ควรส่งเสริมให้มีการนำสื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประกอบการดำเนินการใช้หลักสูตรท้องถิ่น ทั้งนี้ อาจ เนื่องจากว่า หลักสูตรท้องถิ่นนั้น เกิดจากการนำเอาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ มากำหนดเป็นสาระการเรียนรู้ โดยความร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน เพื่อต้องการให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญในท้องถิ่นของตน เกิดความรักและ ความหวงแหน พร้อมทั้งอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่นของตนให้เจริญกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้น การที่จะให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับสาระต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรท้องถิ่นนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการนำเอาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ มาใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ผ่านสื่อที่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ สุพิศม์ สมศรี (2541 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยเรื่องการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น และได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ควรส่งเสริมให้นำวัสดุ อุปกรณ์ที่เป็นทรัพยากร ธรรมชาติท้องถิ่นมาใช้ประกอบหลักสูตรท้องถิ่นและสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ คำดี จันทะเกษ (2546 : 124) ที่ได้ศึกษาการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย และได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ควรแสวงหาทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้น

ด้านการประเมินผลหลักสูตร ข้อเสนอแนะที่มีความดีสูงที่สุด คือ ควรเปิดโอกาสให้ท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น ทั้งนี้ อาจ เนื่องจากว่าการประเมินผลนั้น ถือเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญเพราะจะทำให้ทราบถึงผลการดำเนินงานเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ว่าเมื่อดำเนินการไปแล้วประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด การประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่นก็เช่นเดียวกัน ถือว่าเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากระบวนการอื่น เพราะจะทำให้ทราบว่า หลังจากที่ได้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับสาระต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรท้องถิ่นนั้นแล้ว มีผลเป็นที่น่าพอใจมากน้อยเพียงใด และการส่งเสริมให้ท้องถิ่นได้

เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินก็มีความสำคัญมากเช่นเดียวกัน เพราะจะได้ทราบว่าสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้นั้นประสบผลสำเร็จหรือไม่ เพียงใด เพื่อจะได้ใช้เป็นข้อมูลประกอบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้เหมาะสมกับสภาพและวัยของผู้เรียนในโอกาสต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ คำดี จันทะเกษ (2546 : 124) ที่ได้ศึกษาการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย และได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน เพื่อวางแผน อำนวยความสะดวก กำกับ ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาหลักสูตรอย่างจริงจัง

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

7.1.1 ควรจัดอบรม สัมมนา เพื่อให้ความรู้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

7.1.2 ควรส่งเสริมให้มีการนำสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ภายในท้องถิ่นมาใช้

7.1.3 ควรเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

7.1.4 ควรจัดให้มีการศึกษาดูงานในโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อนำแนวทางการดำเนินงานที่ดีมาใช้ในโรงเรียนของตน

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 ควรมีการศึกษาปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อนำข้อสนเทศที่ได้มาพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

7.2.2 ควรมีการศึกษาปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และ คณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อจะได้ข้อมูลที่หลากหลายเกี่ยวกับการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

7.2.3 ควรทำการวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษา